

Monumenten

Een eiland met ruim 1500 monumenten

In de binnenstad van Dordrecht waan je je met gemak enkele eeuwen terug. Gebouwen met typisch Dordtse gevels, voornamelijk patriciërswohnungen, pakhuizen, kerken en watertorens maken van Dordrecht een echte monumentenstad. In alle pracht getuigen zij van de gloriejaren van Hollands oudste stad.

Dordrecht bezit bijna 900 rijksmonumenten, 700 gemeentelijke monumenten en een groot aantal beeldbepalende panden. Het is dan ook niet voor niets dat de stad met regelmaat figureert als decor in historische films. Van gotisch en neoklassiek tot Jugendstil: een wandeling door de straten van de historische binnenstad is als een reis door de architectuurgeschiedenis waarin alle bouwstijlen de revue passeren.

Absolute eyecatcher is de Grote Kerk. Al van verre is ze zichtbaar, met haar hoog boven de stad uitrijzende, onmiskenbare scheve toren waarin de 67 klokken tellende beiaard is ondergebracht. Al eeuwenlang geeft zij Dordrecht haar beroemde stadsgezicht, dat door vele grote kunstschilders is vereeuwigd. Deze Brabantgotische kruisbasiliek is gebouwd op de plek van een vroegmiddeleeuwse kapel en kreeg eind 15^e eeuw haar huidige vorm. Opvallend in het interieur van de 'Dordtse Dom' zijn de met houtsnijwerk versierde koorbanken, het koperen koorhek, de mahoniehouten preekstoel, het (Bach)orgel, de kapellen en gebrandschilderde ramen. Het Mariakoor met stergewelf is het oudste deel van de kerk. Wie zich waagt aan een klim van 275 treden naar de top van de toren wordt beloond op een adembenemend uitzicht over de stad.

Het Dordrechts Museum is één van Nederlands oudste musea op een plek met een rijk historisch verleden. Sinds de late middeleeuwen huisden hier achtereenvolgens een Agnietenklooster, een Pesthuis, een Krankzinnig- en Beterhuis en sinds 1904 het Dordrechts Museum. Achter de historische gevel geniet je vandaag de dag van een indrukwekkende collectie internationaal befaamde en gewaardeerde werken uit zes eeuwen Nederlandse schilderkunst. Maak kennis met de schildersfamilie van Aelbert Cuyp, societyschilder Ary Scheffer en de gebroeders Van Strij. De Gouden Eeuw komt aan bod met Dordtse meesters als Nicolaes Maes en Ferdinand Bol uit de school van Rembrandt. Bewonder het werk van 19^e-eeuwse meesters als Breitner, Mesdag en Israëls en laat je verrassen door de verzameling moderne en hedendaagse kunst.

Een andere plek van grote nationale betekenis is Het Hof van Nederland. In dit voormalige Augustijnenklooster werd in 1572 de Eerste Vrije Statenvergadering gehouden; een belangrijke gebeurtenis, die aan de basis lag van de onafhankelijke Republiek der Nederlanden, de voorloper van ons Nederland van nu. Op deze historische plek is museum Het Hof van Nederland gevestigd. Hier zit je letterlijk op de eerste rang bij de Eerste Vrije Statenvergadering. De historische gebeurtenis is verfilmd door een topregisseur, met bekende Nederlandse acteurs en te zien op de plek waar het in 1572 allemaal gebeurde: de Statenzaal. Ook beleef je er de vroege Gouden Eeuw van het 14^e-eeuwse Dordrecht als belangrijkste stad van Holland, je leert over de invloed van de Synode van Dordrecht op de Nederlandse taal en cultuur, en ontdekt 'Dordt' als de stad van Johan en Cornelis de Witt, van watersnood en als stad van de Biesbosch.

Het Stadhuis van Dordrecht zet je compleet op het verkeerde been – niets is wat het lijkt bij dit opvallende monument. De neoclassicistische gevel die het Stadhuis in de 19^e eeuw kreeg, verbergt namelijk het middeleeuwse geheim dat daarachter schuilt: dit gebouw met zijn kelders

met kruisgewelven en overkapping met originele houtconstructies was oorspronkelijk een markthal, in 1383 gebouwd voor Vlaamse kooplieden die er lakense stoffen verhandelden. Pas in 1544 nam het stadsbestuur er zijn intrek. Vandaag de dag kun je er de jachtkamer bezoeken, de 18^e-eeuwse gevangencellen op zolder en de trouwzaal met wandschilderingen van Reinier Kennedy.

Verspreid door de stad stuit je op sfeervolle hofjes, kleine oasen van rust te midden van de stadse drukte. In de Museumstraat, rond een binnentuin met eeuwenoude bomen en een waterput, staan bijvoorbeeld de 38 huisjes van het Arend Maartenshof. Dit van oorsprong armevrouwenhof, dat inmiddels bewoond wordt door zowel vrouwen als mannen, werd in 1625 gesticht door Arend Maartenszoon. Iets verderop, tussen Bagijnhof en Vriesestraat staan de huisjes van de Regenten- of Lenghenhof. Eigenlijk bestaat dit door regenten bestuurde vrouwenhof uit 1755 uit vier hofjes die door poorten met elkaar verbonden zijn. Aan de kant van het Bagijnhof geeft een poort in Lodewijk XV-stijl toegang tot het hof, dat in totaal 52 woningen telt, inclusief een regentenkamer in rococostijl. Ook vandaag de dag wonen er in dit hofje uitsluitend vrouwen.

't Zeepaert, het oudste woonhuis van Dordrecht, en tevens een van de oudste woonhuizen van Nederland, rijst statig op aan de Wijnstraat 113. Het grote, rond 1495 gebouwde huis heeft een geschiedenis waarover veel bekend is. Zo weten we dat in het huis onder meer een zeepzieder, bierbrouwer en kooplieden hebben gewoond. De unieke, vrijwel ongeschonden hoge gotische trapgevel van Namens hardsteen is rijk versierd en bevat nog de oorspronkelijke sierankers en kruiskozijnen. Waarschijnlijk is deze rond 1495 kant-en-klaar verscheept vanuit de omgeving van Luik en hier gemonteerd. Uit bouwhistorisch onderzoek bleek dat er ook delen bewaard zijn van een voorganger van 't Zeepaert uit circa 1300. In het interieur zijn veel oorspronkelijke elementen uit verschillende tijdsperiodes bewaard gebleven. Sinds de restauratie is 't Zeepaert in gebruik als vergaderlocatie.

Een ander bijzonder monument, gelegen te midden van prijswinnende tuinen, is Villa Augustus, het hotel/restaurant in een monumentale watertoren aan het Wantij. Dit complex op het voormalig waterleidingsterrein van Dordrecht ligt net iets buiten het centrum en is omgetoverd tot een groene, levendige plek die bezoekers van over heel de wereld trekt. Je kunt hier slapen in de watertoren uit 1881-1883, eten, drinken en winkelen in het voormalige pompstation uit 1942 en in alle rust rondstruinen door de prachtige moes- en siertuinen.

Veel gebouwen van architect en interieurontwerper Sybold van Ravesteyn (1889-1983) zijn gesloopt. Een bekend ontwerp van hem is de Rotterdamse Diergaarde Blijdorp, maar ook Dordrecht telt nog altijd twee gebouwen van zijn hand. Voor de in 1889 gebouwde Schouwborg Kunstmin ontwierp hij in 1939 een nieuwe entree en het interieur in neobarokke stijl. Marmeren trappen, golvende lijnen, krullen en weelderige versieringen geven het interieur van Kunstmin een onweerstaanbare charme – de schouwborg wordt door veel artiesten de mooiste schouwborg van Nederland genoemd. Aan de Burgemeester de Raadsingel staat een tweede gebouw van Van Ravesteyn: De Holland. In dit sierlijke gebouw uit 1939 is sinds 2015 het Nationaal Onderwijsmuseum gevestigd, dat de grootste onderwijshistorische collectie ter wereld beheert.

Dit is slechts een kleine greep uit het ogenschijnlijk oneindig aantal monumenten dat de stad rijk is. Kijk voor een uitgebreid overzicht van de meest in het oog springende panden op www.monumentenindordrecht.nl.